

**A TAPOLCAI PLECOTUS
BARLANGKUTATÓ CSOPORT
2006. ÉVI
BESZÁMOLÓJA**

Összeállította: Szilaj Rezső

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék.....	1
I. Keszthelyi-hegység.....	2
1. Csodabogyós-barlang.....	2
2. Szél-lik.....	2
3. Vaddisznós-barlang.....	4
4. Büdöskúti-víznyelő.....	4
5. November 7-barlang.....	4
6. Nagy-töbri-barlang.....	4
7. Horda-barlang.....	4
II. Tapolcai barlangok.....	5
1. Tavasbarlang.....	5
2. Kórház-barlang.....	5
3. Plecotus 1-barlang.....	5
5. Berger Károly-barlang.....	6
a. Feltáró kutatás.....	6
b. Dokumentáció és barlangvédelem.....	8
c. Hőmérsékletmérések a Berger Károly-barlangban	9
d. Az új szakaszok leírása.....	14
IV. Összefoglalás.....	24

I. Keszthelyi-hegység

1. Csodabogyós-barlang (közös kutatási terület a Styx Barlangkutató Csoporttal)

A barlangban egyetlen alkalommal – február 25-én - végeztünk bontást a Styx Csoporttal közösen. Ennek során a Labirint-akna alsó részén, egy eddig még térképezetlen, néhány méter hosszú hasadék végén kíséreltük meg a továbbjutást. Itt egy lefelé menő lyukban a falról levált kőlapok zárták el a folytatást. Ezek szétverése után 2-3 méternyit sikerült lejjeb menni, itt újra vízszintessé vált a hasadék. Még kb. 1 métert lehet előre látni a járhatatlanul szűk résben, azután kőtömbök zárják el a folytatást. A kibontott lyuk alján a másik (visszafelé menő) irányban egy kb. 10 cm-es rés látható, melyből huzat áramlik fel.

Ugyanezen a napon a barlang bejárata alatt, a nagyobb létránál két kis patkósorrú denevért láttunk.

2. Szél-lik (közös kutatási terület a Styx Barlangkutató Csoporttal)

A barlang legalsó részén, az Óriás-terem alatt április 29-én és 30-án végeztünk feltáró kutatást a Styx Csoporttal közösen. Egy kőtömb oldalának lerepesztése után egy kis, kb. emberméretű fülkébe jutottunk. Ennek alján az eddigi kőomladékokot homok (vagy valamilyen löszös anyag) váltotta fel. Az oldalfal mentén, a Csodabogyós-barlang irányába előreástunk 1-2 métert, de egyelőre újabb légteres járat nem látszik. Megjegyzendő, hogy a Csodabogyós-barlang Füstölős-ágának végén, tehát a barlang Szél-likhoz legközelebb eső pontján hasonló anyag alkotja a kitöltést.

Április 29-én az Óriás-teremben 7,5 C°-t mértünk.

Április 29-én az Óriás-teremben két nagy Myotist figyeltünk meg, az Alsó-, illetve a Felső-Hágcsós-terem alatt pedig egy-egy elpusztult példányt találtunk.

3. Vaddisznós-barlang

A barlangban jelenleg radondetektor-cserét folytatunk, a bejárat alatti teremben, két detektorral. A mérések célja a korábban egy alkalommal észlelt magas érték okának megállapítása. Elképzelhető ugyanis, hogy tórium jelenléte okozta a kiugró adatot. Az eredményekről mindeddig nem kaptunk értékelést.

Denevérekkel febr. 12-én találkoztunk a barlangban: a bejárat alatti első teremben három nagy Myotis és két kis patkósorrú denevér telelt.

4. Kessler Hubert-barlang (Büdöskúti-víznyelőbarlang)

A barlangban ez évben semmilyen tevékenységet sem végeztünk.

5. November 7-barlang

A barlangban ez évben semmilyen tevékenységet sem végeztünk

6. Nagy-töbri-barlang

A barlangban ez évben semmilyen tevékenységet sem végeztünk.

7. Horda barlang

A barlangban ez évben semmilyen tevékenységet sem végeztünk.

II. Tapolcai barlangok

1. Tapolcai-tavasbarlang

A Tavasbarlangban folytattuk a radondetektorok cseréjét az ATOMKI részére. Három helyen folyik mérés a barlangban: a váróteremben, a Batsányi-teremben levő rácsnál és a csónakázó járat fordulójánál található kuszodában (Telefonfülkék). Az eredményekről mindeddig nem kaptunk értékelést.

2. Kórház-barlang

A barlangban ez évben csak egy bejárást végeztünk esetleges vízminta és egyéb vizsgálatok előkészítéseként, egy érdeklődő leendő szakdolgozóval. (Ezek elkezdése leghamarabb 2008 elején válhat aktuálissá.) A bejárást során, nov. 11-én a Törpék-termében elhelyezett hőmérőről 14,85 C°-t olvastunk le.

3. Plecotus 1-barlang

Előző év során a beomlott lejárati akna kibontásával sikerült elérnünk a barlang vízszintes járatát. 2006 januárjában két alkalommal végeztünk kisebb bontást. Ezek célja a vízszintes járat bejáratát leszűkítő, a feltárást akadályozó omladék eltávolítása volt. Bár a lejáraton most már legalább egy vödör kifér, még további tágításra lesz szükség, de ezt a nagyobb sikerrel kecsegtető Berger-barlangi kutatások miatt későbbre hagytuk. A barlang végpontján sajnos még mindig megtalálható volt az előző év végén „felfedezett” tócsa.

5. Berger Károly-barlang

a.) Feltáró kutatás: 2006-os feltárásainkat új kutatási helyek kijelölésével kellett kezdenünk, mert a korábbi években kutatott végponton, a Kessler-terem omladékában ásott járatunk végét túl nehezen bonthatóknak találtuk és létszámunkhoz képest már túl hosszúvá vált az anyagmozgatás útvonala is.

Vizsgálódásaink során fedeztük fel, hogy a lejárati kút falában már a barlang feltárása során észlelt, akkor erősen huzatoló repedésen keresztül fény szivárog be a Horváth Tibor-terembe. Mivel a kút alján ásott eredeti bejárat meglehetősen szűk volt, valamint legszűkebb részén egy pocsolya is összegyűlt időnként, úgy döntöttünk, hogy új bejáratot készítünk, mely a kútból közvetlenül a terembe nyílik. Kényelmi szempontjaink mellett erre ösztönöztek a biztonsági szempontok is, hiszen addigi bejárónk a terem omladéka alatt vezetett el és - különösen a felső végénél - lazán álló, mindössze saját súlyuknál fogva összetapadó kövek alkották a mennyezetet és az egyik oldalfalat.

Az új bejárat kibontására január 22-én került sor, Czeti Tivadar és Kocsis Ákos részvételével. Kb. 1,5 méternyi szakaszt kellett áttörniük a Horváth-terem felől, egy a mennyezettől elvált, vastag réteglap darabjainak kifizetésével. Csak az utolsó 20-30 cm-es szakaszon kellett vésni, de szerencsére a kőzet itt is könnyen engedett. A bontott anyaggal a korábbi bejáró belső végét tömték el, de a kút felől bebújva az omladékon látható túszerű kristályok továbbra is megtekinthetőek.

Ugyanezen a napon Mészáros István és Szilaj Rezső a Piedl Endre-terem kiszélesedésénél a nyugati oldalon látható omladékdombot bontotta meg. A terem fala és a törmelék között ásott, mintegy 2 m hosszúra sikeredett kutatóvágatban a kövek alatt kerek kvarckavicsokat tartalmazó, homokszerű barna anyagot találtak, meglehetősen összetömörödött állapotban. Ez a felszínig hatoló felszakadásra utal, mivel az említett anyag egykori talajként határozható meg. Tekintettel a várható hatalmas omladékmennyiségre a kutatást ezen a ponton befejeztük.

Február 18-án először a Horváth-teremben lévő omlás tetejét bontottuk meg (Mészáros István, Szilaj Rezső). Itt a mennyezeten egy a teremtől réteglappal elválasztott kuszodát találtunk, melybe mintegy két méter hosszan sikerült bejutnunk. A vége 50 cm-re „felmagasodott” és elágazott, de a folytatást földes omladék zárja el.

Ezután a Kessler Hubert-teremhez csatlakozó, homokos aljzatú járat jobb oldalán nyíló szűk rést kezdtük el alaposabban vizsgálni. Itt már korábban is huzatot észleltünk, de mivel az aljzata szálkónek tűnt és kb. 1 m után teljesen beszűkült, korábban nem foglalkoztunk vele. Most rövidesen kiderült, hogy az aljzat valójában nem szálkó, hanem csak össze van cementálva, alatta pedig könnyen bontható, laza homok található. Ebben 10-15 cm mélyen újabb cementált réteg volt, de utána fél méter mélységig leásva már nem volt szükség kalapácsra. A homok alól a vártnál magasabb és szélesebb járat bontakozott ki, melynek nagy részét színültig kitöltötte az üledék. Ezen a napon két métert sikerült járhatóvá tenni a járatból.

Mivel ez a bontási hely meglehetősen ígéretesnek tűnt, a továbbiakban ide koncentráltuk a munkát. Először olyan méretűvé kellett tenni a kuszodát, hogy a bontó ember mellett még az a műanyag kanna is elférjen, amelyben az anyagot kihúztuk a Kessler-teremig. Miután újabb 1-2 métert haladtunk előre, az addig lefelé tartó mennyezet ismét emelkedni kezdett és hamarosan megjelent egy légrés. Egyúttal a járat is egyre szélesebbé vált, végül a negyedik itteni bontásunknál már némi erőfeszítéssel becsúszhattunk egy lapos rés elejébe. Végül ötödik alkalommal, május 28-án siker koronázta erőfeszítéseinket, amikor az említett rés bontásával előbb gömbfülkeszerű üregbe jutottunk, majd egy utolsó szűkület kitágításával Németh Richárdnak sikerült elsőként bekúsznia egy néhány méter átmérőjű terembe. A bontásokban rajta kívül Baráth István, Mészáros István, Sárközi Attila, Szilaj Rezső, Tinn József, Tóth Gábor vett részt.

A feltárt rész bejárása két részletben történt. A feltárás napján bejártuk a később Plecotus-ágnak elnevezett nyugati járatszakasz főágát, valamint a keleti ág

(Mosóporos-ág) felé átvezető legtágabb járatot a Szeptáriás-ág torkolatáig. Ezeket a részeket 200 m hosszúságúra becsültük.

A Mosóporos-ág nagyobb részét, valamint a kisebb oldalágakat június 7-én derítettük fel, Csepiova Krisztina, Huszár Boglárka, Mészáros István, Romhányi Balázs, Sárközi Attila, Szilaj Rezső, Tóth Péter, Vágó Dominika részvételével. Az ekkor talált járatok hossza 100-150 méter volt becslésünk szerint.

Néhány kisebb barlangszakaszt a térképezési munkák során is találtunk, pl. a délnyugati végponthoz vezető kuszodát.

Egy-két próbabontást is végeztünk, pl. aug. 25-én a nyugati oldalágak kuszodájában a Styx Barlangkutató Csoport tagjaival közösen, amikor néhány méternyi beástunk egy rendkívül szűk, labirintus jellegű járatrendszerbe, de különösebb eredményt nem értünk el.

Bár nem eredményezett új járatokat, a további kutatások szempontjából jelentős volt a július 19-i bejárás, melynek során a Barlangtani Intézet két munkatársa, Nyerges Attila és Kovács Richárd, valamint több bakonyi barlangkutató tekintette meg a barlangot. Ekkor figyeltek fel a Mosóporos-ág északi, beomlott végén tartózkodók arra, hogy a másik csoport mozgását közvetlenül a fejük felett hallják. Ily módon sikerült megállapítani, hogy ez a járat a Plózer-terem egyik leomlott réteglapja alatt végződik. Ezt az átjárót aug. 19-én bontotta ki Szilaj Rezső és Tinn József a terem felől, jelentősen megkönnyítve ezzel a keleti részek megközelítését.

b. Dokumentáció és barlangvédelem

Már az új részek második bejárásánál elkezdtük a digitális fotódokumentálást is, a Mosóporos-ág akkor még érintetlen szakaszait az aljzat összejárása előtt lefényképezve. Sajnos közben a fényképezőgép objektívjébe homok került, ami néhány kevésbé sikerült képet eredményezett, majd fotózás idő előtti befejezését. Végül július 16-án került sor a nyugati részek, a Plecotus-ág és a Kristályrezervátum fotózására.

A térképezési munkákat június 20-án kezdtük. Három nap alatt, jún. 22-ig elkészült a nyugati részek felmérése, mintegy 155 méter hosszúságban. (Porszívó,

Halápi diákok terme, Plecotus-ág, Zákonyi-terem, Kristályrezervátum, felső kúszójáratok). Július 8-án végeztük el a Plecotus-ág nyugati oldalágainak, valamint a Zákonyi-teremből kiágazó rövid keleti ág és a délről csatlakozó kisebb labirintus térképezését. Hosszabb kihagyás után aug. 19-én folytattuk a munkát a Mosóporos-ág Plózer-terem és Szeptáriás-ág közti 55 méteres szakaszának felmérésével.

Az őszi szezonban, október 30-án egy kb. 10 méteres kuszodát mértünk fel a Kristályrezervátum feletti járatokban, november 10-én pedig összekötöttük a Mosóporos-ág déli végét a Halápi diákok termével. A következő két napon a Mosóporos-ágból kiágazó, omlással végződő ágakat térképeztük, beleértve a Szeptáriás-ágot is. Végül a munka dec. 1-2-án fejeződött be, a Mosóporos- és Plecotus-ágak közti labirintus még hiányzó részeinek felmérésével.

Végül a barlang poligonhossza az eddigi 281 méterről **752,5** m-re nőtt, azaz az új részek hossza **471,5** m. A térképezés nagy részét Szilaj Rezső és Tinn József végezte, egy-egy alkalommal Németh Richárd, Sütő Krisztián, Szlavojev Krisztián közreműködésével.

Mivel a barlangban számos látványos és jelentős képződmény található, kezdettől fogva törekedtünk arra, hogy ahol csak lehet egyetlen nyomot használjunk közlekedésre. Az agyagfelületek taposásának elkerülésére a Kristályrezervátumban zsinórral ösvényt jelöltünk ki, illetve a Mosóporos ág déli végén található rövid oldalágot lezártuk.

c.) Hőmérsékletmérések:

2006-ban folytattuk a 2002-ben elkezdett méréssorozatot a barlang négy pontján (a legbelső terem kivételével minden régen ismert teremben). Ehhez tizedfokos beosztású hőmérőket használtunk. Ebben az évben néhány alkalommal a Kessler-teremben, valamint az újonnan feltárt szakaszokon is mértünk hőmérsékletet digitális hőmérővel. Ezek értékei hasonlóak a máshol mértetekhez, de a Mosóporos-ág inkább a belső termek magasabb hőfokával mutat rokonságot, míg a magasabb

fekvésű, omladékosabb Plecotus-ág valamivel hűvösebb volt. Hasonló jelenséget egyébként a Kessler-teremben is tapasztaltunk, azaz a terem tetején alacsonyabb értékeket mértünk, mint az alján. Itt azonban a kis számú, és nem beépített hőmérővel végzett mérés miatt egyelőre ez a megfigyelés még meglehetősen bizonytalan.

Idén is hasonlóan alakult a barlang hőmérsékletváltozása, mint az előző években, vagyis év elejétől nyárig fokozatos hűlés tapasztalható, utána többé-kevésbé stagnál, majd ősszel már ismét emelkedik a hőmérséklet.

Az egyes termek hőmérséklete is hasonló volt, mint korábban, kivéve, hogy bejárati teremben a szokottnál valamivel erősebb lehűlést tapasztaltunk hideg időszakokban. Ennek oka minden bizonnyal az újonnan nyitott, közvetlen bejárat a kútból, melyen át könnyebben bejut a kinti levegő, mint a régi, szifonszerű és szűkebb bejáraton. A nagyobb hőingások elkerülésére a kút száját lefóliáztuk a téli félévben.

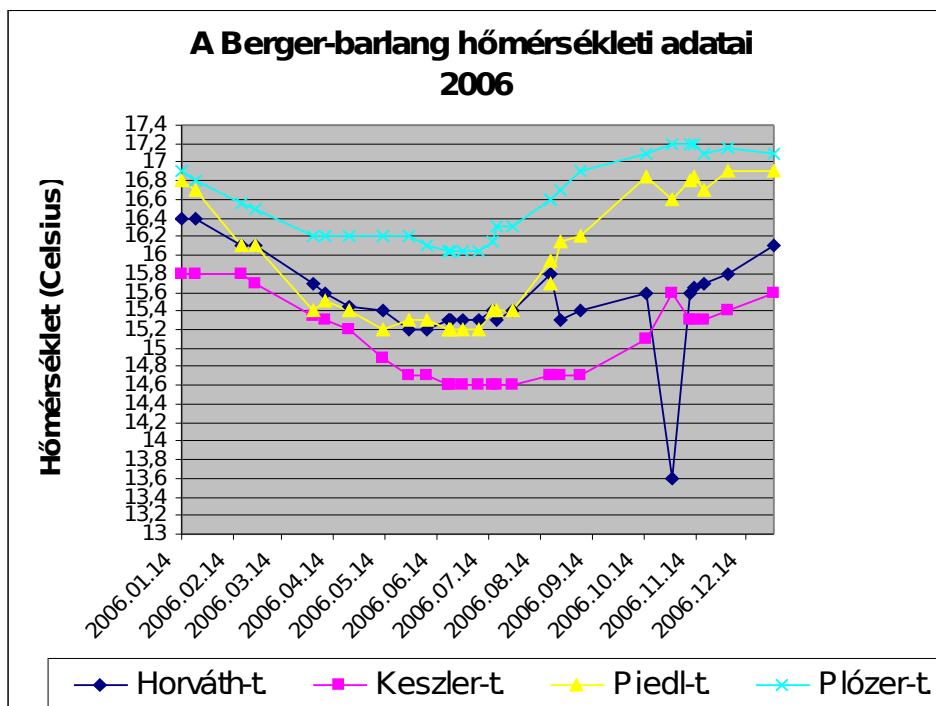
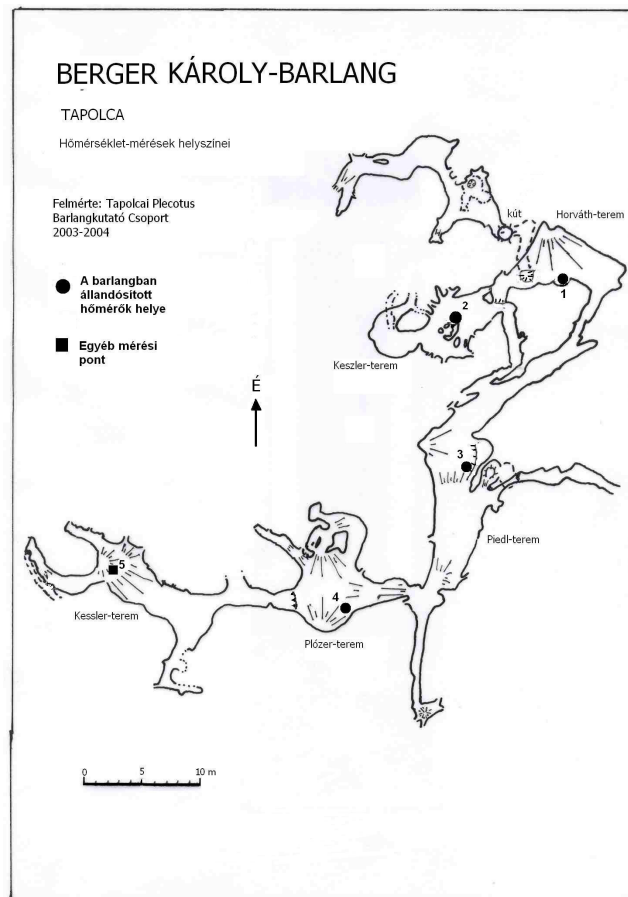
A 2005-ig terjedő időszak méréseiről egyébként összefoglaló írtam a Bakonyi Barlangkutató Egyesületek Szövetségének most megjelenő évkönyvébe.

Szórványos méréseink eredményei:

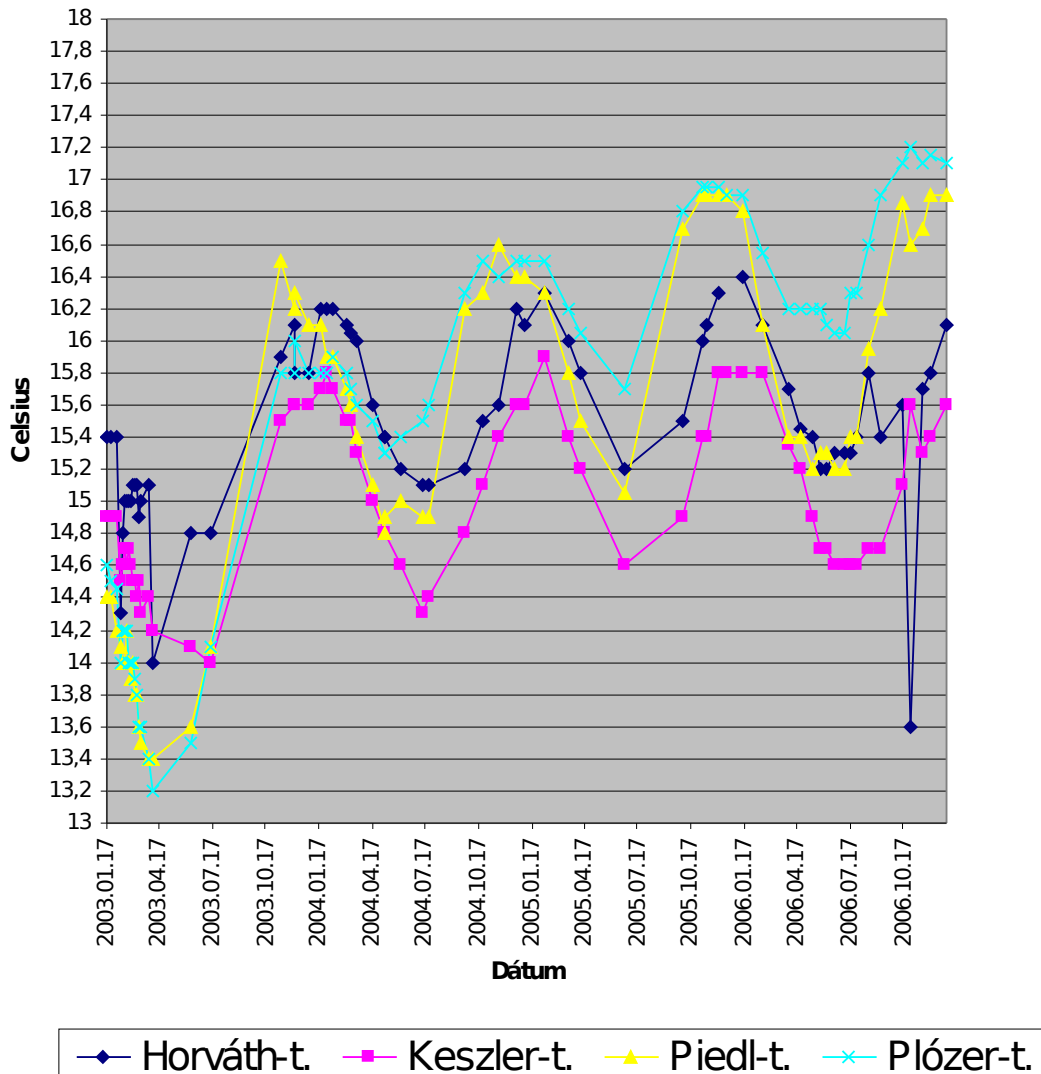
Dátum	Mérési hely	Celsius
2006.04.22	Kessler-terem, felső rész	16,2
2006.06.20	Kessler-terem, alsó rész	15,35
2006.06.21	Kessler-terem, felső rész	15,4
2006.06.21	Plecotus-ág, Ny-i oldalágak előtt	15,7
2006.06.29	Kessler-terem, felső rész	15,7
2006.06.29	Kessler-terem, alsó rész	15,8
2006.07.08	Kessler-terem, felső rész	15,6
2006.10.30	Plecotus-ág, Ny-i oldalágak előtt	16,4
2006.11.10	Mosóporos-ág, gömbfülkék	17,2
2006.11.12	Szeptáriás-ág bejárata	17,2
2006.12.02	Mosóporos-ág, gömbfülkék	17,2
2006.12.02	M.poros- és Plecotus-ág között	16,5

Mérések a barlang „rég” részeiben:

Dátum	Hőmérséklet (Celsius)				
	Horváth-t.	Keszler-t.	Piedl-t.	Plózer-t.	Kessler-t.
2006.01.14	16,4	15,8	16,8	16,9	
2006.01.22	16,4	15,8	16,7	16,8	
2006.02.18	16,1	15,8	16,1	16,55	
2006.02.26	16,1	15,7	16,1	16,5	
2006.04.01	15,7	15,35	15,4	16,2	
2006.04.08	15,6	15,3	15,5	16,2	
2006.04.22	15,45	15,2	15,4	16,2	16,2
2006.05.13	15,4	14,9	15,2	16,2	
2006.05.28	15,2	14,7	15,3	16,2	
2006.06.07	15,2	14,7	15,3	16,1	
2006.06.20	15,3	14,6	15,2	16,05	
2006.06.21	15,3	14,6	15,2	16,05	15,4
2006.06.22	15,3	14,6	15,2	16,05	
2006.06.29	15,3	14,6	15,2	16,05	15,7; 15,8
2006.07.08	15,3	14,6	15,2	16,05	15,6
2006.07.16	15,4	14,6	15,4	16,15	
2006.07.19	15,3	14,6	15,4	16,3	
2006.07.28	15,4	14,6	15,4	16,3	
2006.08.19	15,8	14,7	15,95	16,6	
2006.08.20	15,8	14,7	15,7	16,6	
2006.08.25	15,3	14,7	16,15	16,7	
2006.09.06	15,4	14,7	16,2	16,9	
2006.10.15	15,6	15,1	16,85	17,1	
2006.10.30	13,6	15,6	16,6	17,2	
2006.11.10	15,6	15,3	16,8	17,2	
2006.11.12	15,65	15,3	16,85	17,2	
2006.11.18	15,7	15,3	16,7	17,1	
2006.12.02	15,8	15,4	16,9	17,15	
2006.12.29	16,1	15,6	16,9	17,1	

A Berger-barlang hőmérsékleti adatai 2003-2006

d. Az új szakaszok leírása

Az újonnan feltárt, térképezésünk alapján 471,5 méter hosszú járatrendszer a korábbi szakasztól déli, délkeleti irányban helyezkedik el. Déli lezárását az egykori TIAC-futballpálya mélyedése alkotja, melynek jelentős részét feltöltötték. Ez a mélyedés választja el a szomszédos, rokon genetikájú Kórház-barlangtól is. Úgy tűnik, hogy a barlang egy ÉK-DNY-i, 35- 40 méter széles, mintegy 130 méter hosszú sávban helyezkedik el, de a későbbi kutatások ezt a képet módosíthatják.

A Berger-barlang jelenleg inaktív, pusztuló rendszer. A járatok kialakulása hasonló a többi tapolcai barlanghoz, aminek részletes leírását most mellőzöm, hiszen több publikációban és jelentésben lehet olvasni róla. Formakincsét tekintve a keveredési korróziós formák dominanciája mellett sok helyen a réteglapok leszakadozásával jött létre a járatok mai képe, illetve feltehetően a kicsapódó pára is jelentős szerepet kapott egyes lekerekített formák képződésében. A „rég”i részekkel összehasonlítva az új járatokban kisebb a nagyméretű, akár a felszínig hatoló omlások aránya. Ez valószínűleg annak köszönhető, hogy ezek a járatok valamivel mélyebben helyezkednek el és mennyezetük nem éri el az igazán omlékony kőzet és agyagrétegeket. E mellett itt az alsóbb, kristályosabb, kagylóhéj-törmeléken anyagú járatok a fejlettebbek, míg az agyagos mészköves felső szint általában szűkebb. Állva, illetve lehajolva járható szakasz persze csak ott van, ahol a két szint egybeszakadt, vagy együtt fejlődött ki. Néhány helyen egyébként megfigyelhető egy kürtőkből nyúló harmadik szint is, ez azonban legfeljebb a legelején járható.

Bár az egész barlang elhelyezkedésében megfigyelhető az említett ÉK-DNY-i irányítottság, ennek az egyes járatrészek irányára nincs befolyása, inkább helyi repedéseknek és a kőzetrétegeknek volt ebben nagyobb szerepe.

A barlang kitöltései közül legnagyobb tömegű az omladék. E mellett agyagos és homokos üledékek is megfigyelhetők. A homokrétegek eredete bizonytalan, lehet oldási maradék vagy bemosódás. Az agyagok részben az egykori TIAC-pálya felőli járatokban képeznek

vörösesbarnás felső réteget, ami bemosódásra utal, másrészt sárgás-barnás változataik a felső szint oldási maradékát jelentik. Utóbbi típusban gyakori a vasas (limonitos) kiválás is. Harmadik agyagcsoportba sorolhatók a felszakadásokból származó agyaghalmok, pl. a nyugati oldalágak zöldes színű omlási anyagában. A régi résszel ellentétben talajbefolyást eddig még nem találtunk.

Nagyon látványosak a barlang kiválásai. Legnagyobb tömegű és legfeltűnőbb a borsóköves kiválásokhoz sorolható, fehér színű kristálycsoport. Ennek anyaga eddig még nem volt vizsgálva, aragonit és kalcit egyaránt szóba jöhet. Leginkább az oldalfalakon jelentkezik, de az aljzaton, jóval ritkábban a mennyezeten is előfordul. Helyenként, pl. a Kristályrezervátumban összefüggő, barlangi karfiolhoz hasonló bevonatot képez. Máshol tús, gömbös változataival találkozhatunk. Legérdekesebb azonban a Kristályrezervátum déli végében az aljzaton növekvő miniatúr, kb. 10 cm-es „fenyőfa”, mellette már kidőlt társával, kicsit távolabb egy „fenyőkezdeménnyel”. Ezek a belül üreges borsóköoszlopok kép és leírás alapján a Nagyharsányi-barlangból előkerült logomitokhoz sorolhatók, csak jóval kisebbek.

Viszonylag gyakori és feltűnő az a szintén fehér, földes kifejlődésű ásványkiválás, amelyről a Mosóporos-ág a nevét kapta. Itt helyenként kupacokban áll ez a tudományos vizsgálat híján ránézésre huntiként meghatározható anyag.

A kipreparálódások közül megemlíthetők az ősmaradványok, melyekkel lenyomatként is találkozhatunk. Leggyakoribbak a szívkaagylók (Cardiumok) töredékei. Viszonylag gyakoriak, néhol már az aljzaton heverve a kéregszerű limonitkiválások. Megfigyelésünk szerint ezek a nagy agyagtartalmú mészkövek repedéseiben képződnek.

Az új részek elsőként megnyitott bejárata egy, a Kessler-teremből induló 10 m hosszú, laza homok aljzatú, bontott kuszoda, melyet Porszívónak neveztünk el. Ennek vége egy szűkület, ez az első átjutóról a Richárd-lyuk nevet kapta. A szűkület után a járat kellemesen kitágul: ez a Halápi diákok terme. Nevét a barlangi bontásokban élenjáró zalahalápi iskolásokról kapta. Mennyezetét agyagos réteglap képezi, keleti végét omlás zárja le. A terem túlsó végén két irányban mehetünk tovább. Balra a

Mosóporos-ág felé mehetünk, egyenesen pedig a Plecotus-ág indul egy újabb homokban kúszással. Ezen átérve balra rövid, kristályos aljzatú járat húzódik, majd egy kisebb termecskében balra fordulva aránylag széles, de omladékkal és kőtömbökkel kitöltött folyosóba jutunk. Ennek bal oldali része egy oldott lyukon át a Halápi diákok terméből a Mosóporos-ág felé vezető barlangszakaszba torkollik. Az előbb említett kristályos járat is ebbe a bal felé menő részbe csatlakozik. Jobbra haladva egy bal oldali kiágazás és egy erre nyíló ablak után nagyobb üregbe érünk, mely az alsó és felső járatszintek összeszakadásával alakult ki. Keleti oldalán egy felső szinti gömbfülke látható. Az üreg után nyugat felé két oldalág indul. A rövidebb kb. 6 m hosszú, a másik – melyben szép oldások találhatóak - egy kiszélesedés után hamarosan kettéágazik. Mindhárom végponton nagy omlás zárja el az utat és némi huzat is érezhető. Számos kisebb lyuk is csatlakozik beléjük, ezek azonban nem járhatóak. Az oldalágak bejárata felett egy kristályokkal borított kürtő található, tetején járhatatlanná szűkülő kuszodával. A kristályok érdekében alkalmazott bejárati módról a Zoknis-kürtő nevet kapta.

A Plecotus-ág végén az új feltárás legtágasabb részébe, a Balaton-környék kiváló kutatójáról, számos útikönyv szerzőjéről elnevezett Zákonyi Ferenc-terembe érünk. Ez a terem is a két fő járatszint egyesülésével jött létre, déli végén egy kürtőben még egy harmadik, bár járhatatlan szint megfigyelhető.

A teremből négy irányban is továbbhaladhatunk. Keletre egy rövid, széles és lapos kiágazás található, amely kőomlásban végződik. Dél felé két fő ágra oszló labirintusba juthatunk, melynek északkeleti végéből kevés bontással tovább lehet jutni felé. A másik ág végpontján omlás figyelhető meg, kristályos kiválásokkal. Néhány szép lekerekített oldásforma is megfigyelhető, különösen a kanyarulatokban. Érdekes megfigyelni a rövid keresztjáratok keletkezését: egymáshoz közeli folyosóknál mindkét oldalról elkezd egy félkör alakú fülke kioldódni, majd ezek összeolvadnak, így homokóra-szerű alaprajz keletkezik. A barlang ezen részén megfigyelhetünk ilyeneket „félkész”, még összenyílás előtti állapotban is, főként az 1:100 arányú felmérésen. A labirintus elég

erősen feltöltött, a viszonylag széles járatok nagy része túl alacsony egy ember számára.

A Zákonyi-terem nyugati oldalán indul a Kristályrezervátum járata, valamint az e fölött kanyargó kuszodarendszer, amely több helyen egybenyílt az alsó járattal. A lekerekített csőszerű járat falát agyag burkolja be, maga a kőzet is erősen mállott. A Kristályrezervátum egy derékszögben megtörő folyosó. Bevezető szakaszán az aljzat patakmeder jellegű, nagyrészt agyagos. Falait vastagon borítja a fehér kristálybevonat, az aláhajló részekben borsókőszerű formákkal. Helyenként a talajon is láthatók kristályos kiválások. A járat kanyarjánál érdekes agyagformák, pl. szeptáriák és egy kimosódásos miniatűr „szakadéktöbör” láthatók, A leglátványosabb kristályok a kanyar utáni szakaszon találhatóak. A fal egyik párkányán pl. gombokhoz, vagy fiatal gombákhoz hasonló formációk nőnek, egy omlás mögött pedig felfedezhetjük a már említett logomitokat, vagy egy szőlőfürtszerű alakzatot. A járat vége egy beomlott kötömb, e mögött még látszik néhány méternyi a kristályokkal borított folytatás. Ide egyébként egy kerülő úton el lehetne jutni, ugyanis a logomitok felett még indul egy csőjárat melynek töréspontjánál egy kis aknán leereszkehetünk az alsó részbe, de az innen elérhető néhány méternyi új feltárás nem állna arányban a bekövetkező kristálypusztulással és sározódással. Az akna után egyébként az alsó járat teljesen beszűkül, több ágra oszlik, a felső pedig hamarosan egy beszakadással ér véget. A bontást egyébként azért sem érdemes erőltetni, mivel ez a rész már benyúlik a hajdani TIAC-pálya gödre alá, már pedig kórház-barlangi tapasztalataink szerint itt csak további omladék várható.

A Berger-barlang új részének másodikként nyitott bejárata a Plózer-teremből nyílik egy lebújóval és rögtön a Mosóporos-ágba vezet. Itt mindjárt számos fehér huntitkupacot láthatunk, melyek a járat névadóivá váltak. Közöttük egy nagyobbacska limonitos ásványdarab sárgállik, melynek eredete egyelőre rejtély. Talán fentről gurult jelenlegi helyére még a bejárat beomlása előtt. A továbbvezető járatban az összecementált hajdani aljzat maradványain, homokban haladunk tovább. A falakat kristályok és huntitzemcsék varázsolják fehér árnyalatúvá, de igen szépek az oldás által kiemelt rétegformák is.

Érdekes, hogy ezen a szakaszon, akárcsak a Porszívón át vezető bejáratnál, nem találunk oldalágakat, amelyek délebbre már labirintust alkotnak. A járat hamarosan felmagasodik és kiszélesedik, köszönhetően egy felső járatszint megjelenésének. Jobbra fenn egy rövid ág is indul a Halápi diákok termét a másik irányból lezáró omladékig. Továbbhaladva hamarosan kőomlásos részhez érünk. Itt jobbra és balra, a főjárat talpától kicsit feljebb találhatunk egy-egy gömbfülkeszerű üreget, melyekből egy keveset tovább is lehet jutni. A jobb oldali a Halápi diákok termének omladéka alá vezet, a bal pedig egy csőjáraton át egy újabb üregbe.

Kicsivel távolabb egy szűk kuszoda indul nyugati irányban, amely a Mosóporos- és a Plecotus-ág között húzódó járatba torkollik. Tovább délre elérjük a Szeptáriás – ág széles, lapos bejáratát. Ezen bekúszva hamarosan még laposabbá válik a homokkal kitöltött járat, melynek aljzatát az elején huntit, beljebb a mennyezetről lepergett sárgás agyag alkotja. Végül egy keresztező járatban végre felülhetünk, úgy tűnik, itt a későbbi vízmozgás elszállította a kitöltés egy részét. Ezen keresztjárat keleti részében látható a járat névadója, a repedezett barna agyagos felület, melyet helyenként már kristályok borítanak. A végpontot ebben az irányban egy kőomlás képezi, míg a másik részen a mennyezet ereszkedik le szinte a kitöltés szintjéig.

Visszatérve a Mosóporos –ágba balra egy lapos, eddig érintetlen kuszoda vezet a Zákonyi-terem labirintusa felé. Terveink szerint, mivel nagyobb feltárás errefelé úgysem valószínű, a továbbiakban sem taposuk össze az agyagfelületét. Jobbra is indul egy járat, melyen át kétfelé, egy felső és egy alsó szinten is elérhetjük a Mosóporos- és a Plecotus-ág közötti járatot. Érdekessége az elején látható nagymennyiségű limonitos kiválás, mely vöröses színűvé változtatja az omladékot.

Maga a Mosóporos-ág két derékszögű kanyart követően egy nagyobb elágazásnál véget ér. A második kanyarban két kis „ablakon” át beleshetünk a már említett, eddig bejáratlan kuszoda folytatásába. Az aljzaton néhány érdekes, összecementálódott és kristályokkal borított homokfodrot figyelhetünk meg.

A nagy elágazás balra egy cementált homoklejtőn tágasabb, vízmosta aljzatú járatba vezet. Sajnos mindkét vége hamarosan ismert rész omladékához vezet a térképezés eredménye szerint. A továbbvezető járat előbb az eddig megszokott homokkitöltéssel, majd emelkedve, agyagosabb, omladékosabb aljzattal a Halápi diákok terme felé vezet. Jobbra nyíló oldalágai a Mosóporos-ághoz vezetnek vissza, egy felső szinti, vakon végződő, szépen oldott járat kivételével, de ez utóbbi ág is könnyen összehontható lenne a többivel. A bal felé vezető járatokon, néhol kis ovális lyukakon bekúszva a Plecotus-ág érhető el. A Halápi diákok terme előtt a kanyarban, még mielőtt egy kisebb lejtőn leereszkedve bezárnánk a kört, kerekded termecskén haladunk át. Az új részt innen a Porszívón át hagyhatjuk el leggyorsabban, bár korántsem a legkényelmesebben.

Mosóporos-ág
(Fotó: Szilaj Rezső)

Mosóporos-ág, huntitcsomók
(Fotó: Szilaj Rezső)

A Szeptáriás-ág bejárata
(Fotó: Szilaj Rezső)

Kristálybevonatú agyagfelület, a járat névadója
(Fotó: Szilaj Rezső)

Borsókóoszlop (logomit) a Kristályrezervátumban
(Fotó: dr. Riskó Ágnes)

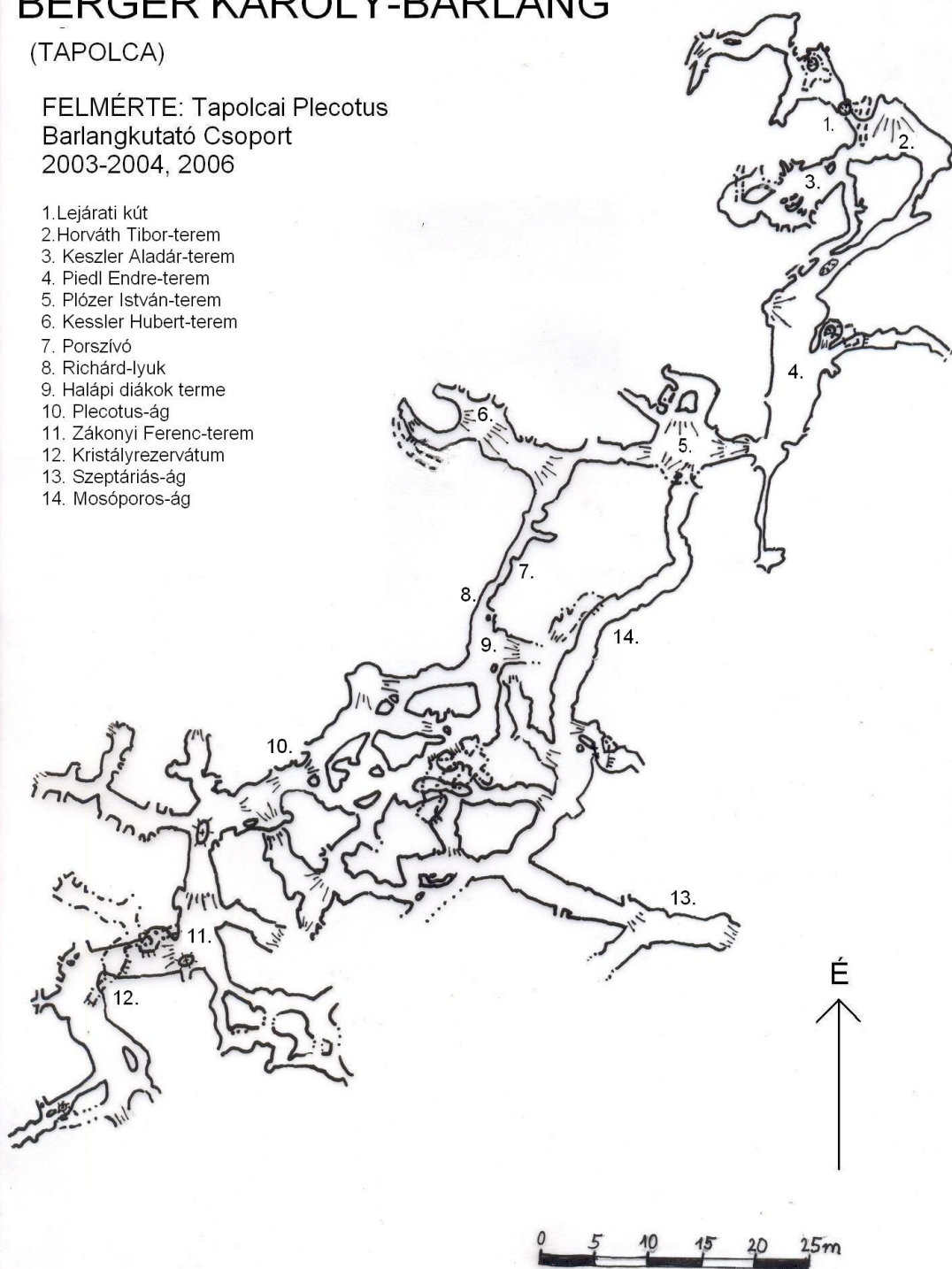
Borsókövek a Kristályrezervátumban
(Fotó: dr. Riskó Ágnes)

BERGER KÁROLY-BARLANG

(TAPOLCA)

FELMÉRTE: Tapolcai Plecotus
Barlangkutató Csoport
2003-2004, 2006

1. Lejárati kút
2. Horváth Tibor-terem
3. Keszler Aladár-terem
4. Piedl Endre-terem
5. Plózer István-terem
6. Kessler Hubert-terem
7. Porszívó
8. Richárd-lyuk
9. Halápi diákok terme
10. Plecotus-ág
11. Zákonyi Ferenc-terem
12. Kristályrezervátum
13. Szeptáriás-ág
14. Mosóporos-ág

IV. Összefoglalás

Ebben az évben két barlangban végeztünk jelentősebb feltáró munkát: a Plecotus 1- és a Berger Károly-barlangban. Kisebb bontásokra a Csodabogyós- és a Szél-lik barlangokban is sor került, valamint a Vaddisznós-barlang legalsó részét újra hozzáférhetővé tettük.

A Plecotus 1-ben kibontottuk és kibiztosítottuk a néhány éve bedőlt kutatóaknát, így a vízszintes járatrész ismét kutatható.

A Berger Károly-barlangban a Kessler-teremben levő omladék bontása egyelőre nem járt jelentősebb eredménnyel. Rendszeres hőmérsékletméréseket is végeztünk ezen a helyen. Úgy tűnik, a barlang korábban tapasztalt melegedése idén is megfigyelhető volt, bár már csak kis mértékben.

Dokumentációs tevékenységünk keretében felmértük a Kessler Hubert-barlangot (Büdöskúti-víznyelő) és digitális képeket, valamint leírást is készítettünk róla.

A Vaddisznós- és a Tavasbarlangban havonta radondetektor-cseréket folytattunk.

Szorosan együttműködünk a Styx Barlangkutató Csoporttal, mellyel közösen kutatjuk a Csodabogyós- és a Szél-lik barlangokat. Jó a kapcsolatunk a Bakonyi Barlangkutató Egyesületek Szövetségével (melynek tagjai vagyunk), valamint a Bakonyi Barlangi Mentőszolgálattal is.